

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

De rol van neuropsychologie bij psychotherapie

J.A.M. Vandermeulen, M.M.A Derix & A. van Dijke (red.), (2019), Amsterdam: Uitgeverij Bohn Stafleu van Loghum, 232 pagina's, ISBN: 9789036822626

► Willem S. Eikelboom

Psychotherapeutische behandeling verloopt niet altijd zoals gewenst; de behandeling duurt langer dan gepland, de initiële diagnose blijkt onjuist of het behandel-effect blijft uit. De redacteurs van dit boek willen hulpverleners werkzaam in de GGZ uitdagen om deze situaties eens vanuit een neuropsychologisch perspectief te benaderen. Zij bemerken namelijk dat men tijdens de diagnostiek en behandeling in de GGZ niet altijd stilstaat bij hersen-gedragmodellen. Hierdoor kunnen neuropsychologische processen die mogelijk ten grondslag liggen aan stagnatie van psychotherapeutische behandeling, worden gemist.

Het boek bestaat uit drie onderdelen: het eerste deel is een theoretische inleiding en de andere twee delen hebben een meer praktische opzet. Het eerste deel omvat drie hoofdstukken die ingaan op de relevantie van de neurowetenschappen voor psychotherapie, het ontwikkelingsneuropsychologisch perspectief en neuropsychologische factoren die mogelijk bijdragen aan stagnatie van psychotherapie. Het eerste deel is vrij abstract en filosofisch van aard waarbij het soms moeilijk is om de rode draad vast te houden. Daarmee kan ik me voorstellen dat deze inleiding – zeker voor hulpverleners zonder achtergrond in de neuropsychologie – af en toe lastig te volgen is.

In het tweede deel worden achtereenvolgens de neuropsychologie van het chronischevermoeidheidssyndroom, depressie, ADHD, posttraumatische stress-stoornis en de somatisch-symptoomstoornis besproken. De hoofdstukken beginnen telkens met wat achtergrondinformatie over het ziektebeeld en vervolgens wordt uitgebreid ingegaan op de cognitieve stoornissen die voor kunnen komen bij de aandoeningen en de wijze waarop deze problemen de diagnostiek en behandeling kunnen beïnvloeden. Sterk zijn de gedeelten waarin de auteurs voor de verschillende psychiatrische beelden laten zien hoe het neuropsychologisch testonderzoek een bijdrage kan leveren aan het voorspellen van therapie succes en een verklaring kan bieden voor andere klinische symptomen: bijvoorbeeld wanneer een cliënt met een depressie te laat komt voor een therapie sessie zou dit ook het gevolg kunnen zijn van executieve functiestoornissen in plaats van lage lijdensdruk of gebrek aan motivatie. Het tweede deel besluit met een vrij algemeen hoofdstuk over eHealth-toepassingen in de GGZ. De hoofdstukken in dit deel hebben een prettige structuur, beschrijven kort en bondig de huidige stand van zaken in de wetenschap en geven concrete tips hoe men de psychotherapeutische behandeling kan aanpassen voor de cognitieve problemen. Helaas ontbreken er enkele aandoeningen zoals angststoornissen, persoonlijkheidsproblematiek, psychotische stoornissen en verslavingen.

Het derde deel richt zich op psychotherapeutische behandelingen voor niet-aangeboren hersenletsel. Hierin worden de cognitieve gevolgen van niet-aangeboren hersenletsel behandeld met aanbevelingen voor hoe men de psychotherapie hierop

kan aanpassen. Er zijn hoofdstukken gewijd aan het veranderend zelf na hersenletsel en het belang van psycho-educatie. Daarnaast is er een hoofdstuk specifiek gericht op emotionele gevolgen na CVA en de behandelmogelijkheden hiervoor. Het hoofdstuk over de herkenning en gevolgen van milde cognitieve stoornissen en demantie in de context van psychotherapie in de GGZ springt eruit. De auteurs geven op een duidelijke manier weer hoe neurocognitieve stoornissen herkend kunnen worden en behandelen overwegingen rondom het bespreekbaar maken van een verdenking op een neurocognitieve stoornis en de kans op misdiagnose. Ten slotte bespreken ze eHealth-toepassingen ter ondersteuning van neuropsychologische diagnostiek en behandeling. De onderwerpen in dit derde deel springen van concepten (emoties en identiteit) naar praktische technieken (psycho-educatie en eHealth), en bouwen daarmee niet heel vanzelfsprekend op elkaar voort. Tevens is er de nodige overlap met het tweede deel van het boek en wordt ook het een en ander herkend uit de handboeken *Neuropsychologische behandeling* en *Neuropsychotherapie*. Bij het lezen van dit boek kan de vraag opkomen of het überhaupt wenselijk is dat psychologen of andere hulpverleners zonder achtergrond in de neuropsychologie zich meer met neuropsychologie gaan bezighouden. Een alternatieve ‘oplossing’ voor het in het boek geschetste probleem zou kunnen zijn om (klinisch) neuropsychologen intensiever te betrekken bij de diagnostiek en behandeling van primair psychiatrische beelden en niet-aangeboren hersenletsel. Temeer omdat de adequate uitvoering en interpretatie van het neuropsychologische onderzoek en de neuropsychologische behandeling specifieke expertise vergt. De auteurs van het boek gaan niet expliciet in op deze kwestie, maar vermelden wel kort dat zij hopen dat

dit boek bijdraagt aan betere verwijzingen naar verdere specialistische (neuropsychologische) zorg. Ik zie hierin ook een rol voor dit boek, maar denk tevens dat de doelgroep baat zou hebben gehad bij een korte discussie over wanneer men de hulp inroept van een expert binnen de neuropsychologie.

Al met al bevat dit boek een aantal interessante hoofdstukken, maar deze lijken een voor de hand liggende samenhang en opbouw te missen. De kracht van het boek zit hem met name in het tweede deel. Hierin worden psychologen – voornamelijk zij die primair opgeleid zijn in de klinische psychologie – echt uitgedaagd om niet te vergeten om af en toe de neuropsychologische bril op te zetten tijdens het diagnosticeren en behandelen van psychiatrische ziektebeelden.

Handboek Gilles de la Tourette

C. Verdellen, A. Wertenbroek & D. Cath (red.), (2019), Amsterdam: Boom uitgevers, 374 pagina's, ISBN 9789089535177

► Willem S. Eikelboom

Bij Gilles de la Tourette moet ik al gauw denken aan een zeldzaam beeld met uitzonderlijke motorische tics en heftig schelden en vloeken. Klinisch psycholoog Cara Verdellen, neuroloog Agnes Wertenbroek en psychiater Daniëlle Cath laten echter met het recent verschenen *Handboek Gilles de la Tourette* zien hoe achterhaald dit beeld is. Het boek is een revisie van het in 1996 uitgebrachte *Syndroom van Gilles de la Tourette: Een leidraad voor diagnostiek en behandeling* en is substantieel toegenomen in zowel het aantal paginnummers als de verscheidenheid aan disciplines die meewerkten aan de totstandkoming van dit handboek. Het boek volgt